

Χρήστος Κάτσικας

*Προτεραιότητες της κυρίαρχης εκπαιδευτικής πολιτικής
«Διαβούλευση» και στο βάθος το σχολείο της αγοράς*

Μια πρόγευση της πολιτικής που θέλει να εφαρμόσει το ΠΑΣΟΚ στην εκπαίδευση δόθηκε με τις δηλώσεις της Υπουργού Παιδείας κ. Άννας Διαμαντοπούλου, τον Νοέμβριο.

Η νέα ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, έχοντας κάνει αποδοχή της κληρονομιάς των ρυθμίσεων της προηγούμενης κυβέρνησης στο χώρο της εκπαίδευσης που θεμελιώνουν ένα φθινό, πειθαρχημένο και ευέλικτο σχολείο και πανεπιστήμιο, με προστατευτικό καμουφλάζ τη λεγόμενη δημόσια διαβούλευση (μια άλλη ονομασία του προσχηματικού «κοινωνικού διαλόγου»), και με όχημα την παραλυσία των εκπαιδευτικών ομοσπονδιών, θεωρεί ότι είναι η καλύτερη περίοδος για να προχωρήσει ένα βήμα παραπέρα σε μια συνολικότερη αναδιάρθρωση στο χώρο ιδιαίτερα της σχολικής εκπαίδευσης.

Οι επιχειρούμενες αλλαγές, βασισμένες στις οδηγίες του διευθυντηρίου της Κομισιόν, επιδιώκουν να κατακερματίσουν τον όποιο ενιαίο χαρακτήρα της παιδείας έχει απομείνει, να διαμορφώσουν εργασιακές σχέσεις συμβατές με το «αποκεντρωμένο σχολείο» και να εντείνουν την ταξική διαφοροποίηση. Στα πλαίσια αυτά επικεντρώνουν στο σπάσιμο της ενιαίας εκπαίδευσης για όλα τα παιδιά και την ένταση της ταξι-

κής διαφοροποίησης στη μόρφωση μέσα από την αλλαγή των αναλυτικών προγραμμάτων, στην συνεχή και με διάφορες μορφές αξιολόγηση του εκπαιδευτικού και του «σχολικού προϊόντος», καθώς και στην ένταση των εξεταστικών φραγμών.

Η Υπουργός Παιδείας κινήθηκε σχεδιασμένα και μεθοδικά. Αρχικά με έναν πρωτοφανή επικοινωνιακό χειρισμό, με ανεπίσημο έγγραφο την Τετάρτη 4/11, επιχείρησε να πιάσει τα στασίδια των media και να ελέγξει την πληροφόρηση. Έτσι πληροφόρησε off the record τους εκπαιδευτικούς συντάκτες των ΜΜΕ ότι «ένας εξαιρετικά μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών, που μπορεί να υπερβαίνει και τις 10.000 βρίσκεται αποσπασμένος σε διάφορες υπηρεσίες του Δημοσίου. Από την κεντρική υπηρεσία του υπουργείου και τις περιφερειακές διευθύνσεις ως τις κατά τόπους ιερές μητροπόλεις!!!»

Μάλιστα ο συντάκτης του κειμένου έδωσε στους δημοσιογράφους και γαλαλιστικούς τίτλους όπως «Δεν είναι δυο, δεν είναι τρεις, είναι... χίλιοι δεκατρείς!» (εννοούσε τους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς) ή «Επί της ουσίας ένας μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών αφορά όχι απλά αποσπασμένους αλλά κυριολεκτικά... “αγνοούμενους”»!

Ο στόχος του κειμένου είναι φανε-

ρός αρκεί να παραμερίσει κανείς το δέντρο που καλύπτει το δάσος: Πρώτον ο συντάκτης του κειμένου ήθελε να πείσει ότι επιτέλους το υπουργείο επιδιώκει να «να μπει τάξη και ο εκπαιδευτικός να ξαναμπει στην τάξη» και ότι στις αποσπάσεις των εκπαιδευτικών δεν υπήρξε τα προηγούμενα χρόνια κανένα «κριτήριο παραγωγικής χρησιμότητας, καθώς πρυτανεύουν τα κριτήρια πελατειακής εξυπηρέτησης».

Αμέσως, οι αγιογράφοι των ΜΜΕ έπιασαν δουλειά και ανάμεσα σε θυμιάματα και «ωσαννά» για την υπουργό που επιτέλους επιχειρεί να επαναφέρει την τάξη στα σχολεία στοχοποίησαν τους εκπαιδευτικούς που με τα «κονέ», «τα βύσματα» και τις «άκρες» έχουν ρημάξει τα σχολεία.

Η συνέχεια αυτής της επικοινωνιακής πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας απέδειξε ότι η στοχοποίηση της εκπαιδευτικής κοινότητας δεν ήταν τυχαία. Αποτελούσε τμήμα ενός σχεδίου που σε μια από τις άκρες του είχε την πλήρη αποσύνδεση του πτυχίου από την εργασία, τη δραστική μείωση των μόνιμων διορισμών και την εξαφάνιση από το εκπαιδευτικό τοπίο των χιλιάδων αδιόριστων εκπαιδευτικών που συνωστίζονται κάθε χρόνο στις λίστες του Υπουργείου Παιδείας.

Αυτός ακριβώς είναι ο πραγματικός στόχος της εξαγγελίας της Υπουργού Παιδείας για ένα νέο σύστημα διορισμών αποκλειστικά στηριγμένο στον ΑΣΕΠ. Το «όραμά» του είναι ένας πτυχιούχος που μαζεύει προσόντα (ξένες γλώσσες, διδακτορικά, μεταπτυχιακά,

βαθμούς, πιστοποιήσεις), φτιάχνει τον ατομικό του φάκελο και αναζητά μια θέση στον ήλιο. Είναι σε σύγχρονες μορφές η εικόνα του μετανάστη με τις ατομικές αποσκευές στον ώμο. Είναι ο περιπλανώμενος, υποταγμένος πτυχιούχος.

Μεγάλες ανατροπές με την αποκέντρωση / περιφερειοποίηση

Είπαμε παραπάνω ότι η στοχοποίηση των εκπαιδευτικών αποτελεί τμήμα ενός σχεδίου με πολλές άκρες. Μιλήσαμε για μία από αυτές. Έχουμε και άλλες: Σταθερός στόχος της νέας ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας παραμένει η λεγόμενη αποκέντρωση/περιφερειοποίηση της σχολικής εκπαίδευσης, με λίγα λόγια το πέρασμα των σχολείων στους δήμους.

Το τελευταίο χρονικό διάστημα πληθαίνουν οι πρωτοβουλίες της νέας πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας που έρχονται ακριβώς να εξυπηρετήσουν αυτόν το στόχο. Έτσι, στις 5/11/2009, μετά τη συνάντηση με την ΚΕΔΚΕ η Άννα Διαμαντοπούλου δήλωσε ότι υπάρχουν «μείζονα ζητήματα που αφορούν το ρόλο των δημάρχων στη χωροθέτηση των σχολείων, στη σχολική στέγη, στη λειτουργία του σχολείου. Αυτά αφορούν τη μεγάλη διοικητική μεταρρύθμιση της χώρας στην οποία η αυτοδιοίκηση και στο χώρο της εκπαίδευσης θα πρέπει να παίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο».

Στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 (ΕΣΠΑ – Δ΄ ΚΠΑ) στον τομέα εκπαίδευση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» ο πρώτος στρατηγικός στόχος περιλαμβάνει «αναμόρφωση, εκσυγχρονισμό και αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος».

Τον Σεπτέμβριο του 2005 το ΠΑΣΟΚ με τα «Συμπεράσματα Πολιτικού Συμβουλίου – Συζήτηση για την Παιδεία» δίνει το πλαίσιο της πολιτικής του. Το ΠΑΣΟΚ κάνει λόγο για πέντε βασικούς άμεσους στόχους της εκπαιδευτικής του πολιτικής:

Οι πέντε βασικοί άμεσοι στόχοι της πολιτικής μας.

Πρώτος στόχος: Να θέσουμε τέλος στο κρατικιστικό συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα που στηρίζεται στο δόγμα: Η Μητροπόλεως αποφασίζει και οι εκπαιδευτικές μονάδες εκτελούν. Στο πλαίσιο αυτό:

- *Το κράτος διατηρεί μόνο το γενικό πλαίσιο εκπαιδευτικής πολιτικής. Αποφασίζει για τον κορμό του προγράμματος διδασκαλίας αναμορφώνοντας τη διδακτέα ύλη, αφαιρώντας περιττά θέματα και επαναλήψεις.*
- *Η περιφέρεια στηρίζει τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την κοινωνία, την οικονομία και την απασχόληση. Καθορίζει ειδικές εκπαιδευτικές ζώνες (μετανάστες, τσιγγάνοι, μεγάλη μαθητική διαρροή, ειδικές κατηγορίες). Οργανώνει (σε συνεργασία με πανεπιστήμια, ΤΕΙ) επιμόρφωση ενηλίκων και εκπαιδευτικών. Προ-*

σλαμβάνει τους εκπαιδευτικούς. Για όλα αυτά συγκροτεί Ειδικά Εκπαιδευτικά Συμβούλια που απαρτίζονται από εκπαιδευτικούς, εκλεγμένους με καθολική ψηφοφορία, εκπροσώπους των γονέων και των μαθητών (οι τελευταίοι μόνο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση), εκλεγμένους εκπροσώπους των παραγωγικών και κοινωνικών φορέων, εκπροσώπου του Υπουργείου. Τα Ειδικά Εκπαιδευτικά Συμβούλια μετά από κοινωνική διαβούλευση καθορίζουν μέρος του προγράμματος σπουδών, επιλέγουν και αξιολογούν το εκπαιδευτικό υλικό. Είναι υπεύθυνα για την ανάπτυξη των διαδικασιών κοινωνικής λογοδοσίας.

- *Το σχολικό συμβούλιο επιλέγει βοηθητικό διδακτικό και διοικητικό προσωπικό. Χρηματοδοτεί τη σχολική ζωή με εξασφάλιση και πρόσθετων πόρων.*

Άμεσος στόχος, που αποκρύπτεται επιμελώς, είναι η εξεύρεση πόρων για την εκπαίδευση έξω από τον προϋπολογισμό του κράτους. Τι σημαίνει όμως πρακτικά αυτό; Με δεδομένο το ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό του κρατικού προϋπολογισμού για την εκπαίδευση, πώς θα καταφέρουν οι δήμοι ή οι νομαρχίες να ανταποκριθούν στις χρηματοδοτικές ανάγκες;

Το πρώτο βήμα της πολιτικής της αποκέντρωσης/περιφερειοποίησης της εκπαίδευσης ήταν η παράδοση των παιδικών σταθμών στους δήμους. Αποτέλεσμα; Οι περισσότεροι δήμοι επιβάρυ-

ναν τους εργαζομένους με τη χρηματοδότηση των παιδικών σταθμών, με αυξήσεις στα δίδακτρα ή τροφεία και άλλες έκτακτες εισφορές. Επιπλέον, οι παιδικοί σταθμοί μετατράπηκαν σε πεδία εφαρμογής των ελαστικών μορφών εργασίας, αφού οι περισσότεροι εργαζόμενοι προσλαμβάνονται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου και έργου έτσι ώστε να βρίσκονται σε κατάσταση εργασιακής ομηρίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στον Δήμο Αθηναίων οι 450 από τους 1.500, περίπου το 1/3, είναι συμβασιούχοι. Τα τροφεία το 2009 φτάνουν τα 200 για κάθε παιδί το μήνα, ενώ στο Φάληρο προσεγγίζουν τα 280.

Είναι φανερό ότι μέσα από την επιχείρηση «αποκέντρωση της εκπαίδευσης» προωθείται η ιδιωτικοποίηση και δοκιμάζεται συνολικά το μοντέλο του ευέλικτου, «αποκεντρωμένου» σχολείου της αγοράς. Συγκεκριμένα επιδιώκεται:

1. Η καθήλωση των κρατικών δαπανών για την εκπαίδευση και η μετάθεση του κόστους λειτουργίας των σχολικών μονάδων στους δήμους, και ουσιαστικά στους εργαζόμενους, με την επιβολή τοπικής φορολογίας.

Με άλλα λόγια, η χρηματοδότηση κάθε σχολικής μονάδας θα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις οικονομικές δυνατότητες κάθε δήμου. Οι δήμοι με τη σειρά τους θα μεταθέτουν την οικονομική επιβάρυνση στους πολίτες είτε επιβάλλοντας δίδακτρα είτε άλλες εισφορές ή φόρους. Αν δεν μπορούν να ανταποκριθούν, τότε τα σχολεία θα υπολειπόμενοι ή θα αναγκαστούν να δεχτούν τις «ευεργεσίες» των «χορηγών».

Στο πλαίσιο της αποκέντρωσης είναι προφανές ότι ο εκπαιδευτικός καλείται να έχει νέο ρόλο – κυρίως όσοι έχουν διοικητικά καθήκοντα. Στην ουσία θα μετατραπούν σε μανάτζερ-διαχειριστές που θα είναι υποχρεωμένοι ν' αναζητούν πηγές χρηματοδότησης για τη λειτουργία του σχολείου.

2. Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών αναδιαρθρώσεων, όπως καθορίζεται από τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλάζουν τη φυσιογνωμία του νηπιαγωγείου και επιδιώκουν τη «σχολειοποίηση», μεταφέροντας γνωστικά αντικείμενα και διδακτέα ύλη του δημοτικού σχολείου. Η «προσχολική αγωγή» ακόμα και ως έννοια παύει να υπάρχει και αντικαθίσταται από την «προσχολική εκπαίδευση».

3. Η ανάθεση μεγάλου μέρους της ευθύνης για τη χρηματοδότηση, τη λειτουργία, τους προσανατολισμούς κάθε εκπαιδευτικού ιδρύματος στο εκπαιδευτικό προσωπικό, τους εκπαιδευόμενους, τους γονείς, την «τοπική κοινωνία» και τους «παραγωγικούς φορείς» (δηλαδή τις επιχειρήσεις), είναι φανερό ότι καλλιεργεί την τάση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων να υποχωρήσουν στις απαιτήσεις των «πελατών», αφού η συντήρηση ή η ανάπτυξή τους εξαρτώνται άμεσα από τη «ζήτηση» των εκπαιδευτικών «προϊόντων» τους. Τα «αποκεντρωμένα» σχολεία για παράδειγμα θα παραμερίζουν πιο εύκολα τη γενική μόρφωση σε όφελος των δεξιοτήτων που ζητά η αγο-

ρά, για να γίνονται πιο προσφιλή στις επιχειρήσεις εξασφαλίζοντας μεγαλύτερη χρηματοδότηση. Η παιδαγωγική και η διδακτική οφείλουν να υποταχθούν σε μια νέα αντίληψη που έχει σχέση περισσότερο με την επιχειρηματική λογική αφού το σχολείο θα λειτουργεί με κριτήριο την εξεύρεση κονδυλίων και θα προσαρμόζει τη λειτουργία του σε αυτή την προοπτική.

Πριν από 11 χρόνια, το 1998, εφαρμόστηκε το πρώτο σχέδιο «Καποδίστριας» και οι 6.000 δήμοι και κοινότητες της χώρας έφτασαν τους 1.033. Το προχώρημα της πολιτικής της αποκέντρωσης της εκπαίδευσης συνδέεται άμεσα με την επικείμενη «διοικητική μεταρρύθμιση» «Καποδίστριας 2» που προωθεί το Υπουργείο Εσωτερικών. Σύμφωνα με το σχεδιασμό οι 52 νομοί περιορίζονται σε 16 περιφέρειες, και οι 1.033 δήμοι συγχωνεύονται σε 350. Στόχος είναι οι δήμοι και οι νομαρχίες να μειωθούν και να μετεξελιχθούν σε μικρά ευέλικτα σχήματα, στα πρότυπα των άλλων ευρωπαϊκών κρατών, με αυξημένη επιχειρησιακή ικανότητα, λειτουργική και οικονομική αυτοδυναμία.

Ήδη με τις θεσμικές αλλαγές που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, επιφυλάσσεται για την Τ.Α. ένας διαμεσολαβητικός ρόλος ανάμεσα στο κράτος και τις επιχειρήσεις, που θα ελέγχουν και θα ρυθμίζουν την εκπαίδευση σύμφωνα με τις επιδιώξεις τους περιορίζοντας έτσι την ελευθερία των άλλων φορέων της εκπαίδευσης και των άλλων δυνάμεων της «τοπικής κοινωνίας», με σκο-

πό την πλήρη υποταγή της εκπαίδευσης στους νόμους της αγοράς.

Οι προτάσεις για αλλαγή στο σύστημα πρόσβασης στα ΑΕΙ-ΤΕΙ

Αν κανείς ανιχνεύσει το «σώμα» της πρότασης του Προέδρου του Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΣΠΔΕ) κ. Γιώργου Μπαμπινιώτη για το Λύκειο και την πρόσβαση στην Ανώτατη Εκπαίδευση, θα διαπιστώσει ότι μία είναι στην πραγματικότητα η ρύθμιση για την οποία ο κ. καθηγητής έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να «καταθέσει» το ρεπερτόριο της υλοποίησής της: οι εξετάσεις και τα περιφερειακά τεστ! Αυτά φαίνεται να αποτελούν το «παιδαγωγικό ευαγγέλιο» και τη «γραμματική» του και καθορίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να πριμοδοτούν, χωρίς να το δηλώνουν, την παλινόρθωση» μιας εξεταστικοκεντρικής οργάνωσης του λυκείου. Πράγματι! Αν κανείς ξύσει τα γνωστά παραπλανητικά σοβατίσματα θα ανακαλύψει ότι ο κ. καθηγητής προτείνει το παρακάτω: σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του λυκείου οι μαθητές να διαγωνίζονται σε περιφερειακά τεστ (τοπικές εξετάσεις τύπου πανελλαδικών) και όποιος καταφέρει και «επιζήσει σχολικά», μετά το τέλος του λυκείου, να δίνει εξετάσεις πανελλαδικού χαρακτήρα για την εισαγωγή του στην ανώτατη εκπαίδευση.

Με τα περιφερειακά τεστ επιδιώκε-

ται να καλλιεργηθεί η αυταπάτη ότι το σύνολο της διαδικασίας θα είναι απόλυτα αντικειμενικό και αξιοκρατικό ενώ αποκρύπτεται εντέχνως το γεγονός ότι, όσο «αντικειμενικό» κι αν είναι το διαδικαστικό μέρος της διαδικασίας, τα υπόλοιπα στοιχεία που «συναρμολογούν» τη λογική του και διαμορφώνουν την κρίση για την επιλογή/πρόκριση – απόρριψη του μαθητικού πληθυσμού δεν μπορούν να «απογαλακτιστούν» από τις ανισωτικές λειτουργίες της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Να το πούμε καθαρά: Δεν υπάρχει καλύτερο έδαφος για να βαθύνει ακόμη περισσότερο τις ρίζες της η εκπαίδευση της ακριβοπληρωμένης αμάθειας, δεν υπάρχει καλύτερη λωρίδα ταχείας κυκλοφορίας για να τρέξουν ακόμη πιο γρήγορα οι εργολάβοι των εξετάσεων, τα φροντιστήρια και τα ιδιαίτερα! Χέρι χέρι, ο πάλαι ποτέ «Μέγας Εξισωτής» όχι μόνο δεν θα ελαφρώνει αλλά θα επικυρώνει και θα νομιμοποιεί με τον πιο «αντικειμενικό» τρόπο το στένεμα των διόδων!